

GENERALINIO ADVOKATO
POIARES MADURO IŠVADA,
pateikta 2004 m. birželio 29 d.¹

1. Teisingumo Teismas turi priimti sprendimą dėl Albert Nardone pateikto apeliacinio skundo dėl 2003 m. vasario 26 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Nardone prieš Komisiją* (toliau — skundžiamas sprendimas)², kuriuo Pirmosios instancijos teismas atmetė ieškovo pareikštą ieškinį dėl 2000 m. kovo 20 d. Komisijos sprendimo panaikinimo. Šiuo sprendimu Komisija atmetė prašymą skirti invalidumo pensiją, motyvuodama tuo, kad ieškovas neatitinka Europos Bendrijų pareigūnų tarnybos nuostatų (toliau — Tarnybos nuostatai) VIII priedo 13 straipsnyje numatytų sąlygų.

pačioje Bendrijoje³, sritimi. Aišku, sprendime, kurį Teisingumo Teismas turės priimti išnagrinėjęs šį apeliacinį skundą, turi būti atsižvelgta į situacijos išskirtinumą.

I — Teisinis ir faktinis apeliacinio skundo pagrindai

3. Tarnybos nuostatų 78 straipsnio pirmoji pastraipa nustato, kad „jei dėl visiškos negalios pareigūnas negali eiti savo kategoriją atitinkančių pareigų, VIII priedo 13–16 straipsniuose numatyta tvarka pareigūnas turi teisę gauti invalidumo pensiją“. Pagal antrąją pastraipą, „kai pareigūnas tapo invalidu dėl nelaimingo atsitikimo eidamas pareigas arba dėl pareigų vykdymo, dėl profe-

2. Ši byla tik atrodo paprasta. Iš tikrųjų joje keliamos gana rimtos teisinės problemos. Be to, ji yra susijusi su profesinių ligų dėl asbesto, kurio ypatingas ir jautrus pobūdis buvo pripažintas visose valstybėse narėse ir

3 — Žr. būtent 1983 m. rugsėjo 19 d. Tarybos direktyvą 83/477/EEB dėl darbuotojų apsaugos nuo rizikos, susijusios su asbesto poveikiu darbe (antroji atskira direktyva, kaip numatyta Direktyvos 80/1107/EEB 8 straipsnyje) (OL L 263, p. 25), kurią pakeitė 1991 m. birželio 25 d. Tarybos direktyva 91/382/EEB (OL L 206, p. 16), 1998 m. balandžio 7 d. Tarybos direktyva 98/24/EB dėl darbuotojų saugos ir sveikatos apsaugos nuo rizikos, susijusios su cheminiais veiksniais darbe (Keturioliktoji atskira direktyva, kaip numatyta Direktyvos 89/391/EEB 16 straipsnio 1 dalyje) (OL L 131, p. 11) ir 2003 m. kovo 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2003/18/EB (OL L 97, p. 48). Iš esmės šiuo klausimu žr. E. Bothwell, „The Asbestos Problem and the European Economic Community“, *Columbia Journal of Transnational Law*, 1993 m., p. 205.

1 — Originalo kalba: portugalų.

2 — T-59/01, Rink. p. II- Rink. VI p. I-A55 ir II-323.

sinės ligos, dėl veiksmų visuomenės labai arba dėl to, kad rizikavo gyvybe gelbėdamas kitą asmenį, jo invalidumo pensija sudaro 70 % pareigūno bazinės algos“. Tarnybos nuostatų VIII priedo 13 straipsnis numato, kad „atsižvelgiant į 1 straipsnio 1 dalį, 65 metų nesulaukęs pareigūnas, kuris bet kuriuo metu per laikotarpį, kuriuo jis įgyja teisę į pensiją, Invalidumo komiteto sprendimu buvo pripažintas kenčiančiu nuo visiško nuolatinio nedarbingumo (toliau tekste – invalidumo), neleidžiančio jam atlikti jo pareigybę atitinkančių pareigų, ir kuris dėl to yra priverstas nutraukti tarnybą Bendrijoje, turi teisę, kol toks nedarbingumas egzistuoja, į invalidumo pensiją, kaip numatyta Tarnybos nuostatų 78 straipsnyje“.

prašyme ieškovas nurodė patologijas, atsiradusias dėl ilgalaikio asbesto poveikio pareigų Komisijoje vykdymo metu. 2000 m. kovo 20 d. sprendimu Komisija atmetė šį prašymą (toliau – ginčijamas sprendimas).

5. A. Nardone, remdamasis Tarnybos nuostatų 90 straipsnio 2 dalimi, pateikė skundą dėl šio sprendimo. Po netiesioginio šio skundo atmetimo jis pareiškė ieškinį dėl ginčijamo sprendimo panaikinimo.

6. Skundžiamu sprendimu šis ieškinyс buvo atmetas. Nustatęs minėto sprendimo 14 punkte, kad ieškinyс pareikštas dėl ginčijamo sprendimo, o ne dėl 1981 m. spalio 26 d. Sprendimo, kuriuo Komisija patvirtino ieškovo atsistatydinimą, Pirmosios instancijos teismas paskelbė ieškinį priimtinu. Tačiau, išnagrinėjęs ieškinį iš esmės, jis atmetė visus nurodytus panaikinimo pagrindus.

4. A. Nardone pradėjo tarnybą EAPB Aukščiausioje valdžios institucijoje 1963 metais. 1971 m. jis tapo Komisijos pareigūnu, kur ėjo Berlaymont pastato Briuselyje (Belgija) rūsyje, o vėliau palėpėje išikūrusios šaltkalvių dirbtuvės viršininko pareigas. 1981 m. jis atsistatydino ir tvirtina, kad nuo to laiko sveikatos būklė neleidžia jam vykdyti jokios profesinės veiklos. 1999 m. lapkričio 18 d., remdamasis Tarnybos nuostatų 90 straipsnio 1 dalimi, jis pateikė prašymą dėl invalidumo pensijos dėl profesinės ligos skyrimo. Savo

7. Pirmiausia Pirmosios instancijos teismas pažymėjo, kad nereikia priimti sprendimo dėl ieškovo nurodytų bendrų teisės principų taikymo, nes jis nepareiškė prieštaravimo dėl atitinkamų Tarnybos nuostatų teisėtumo. Šiuo klausimu jis taip pat konstatuoja, kad Komisija atmetė prašymą skirti invalidumo pensiją dėl glaustai, bet aiškiai išdėstytų priežasčių, t. y. dėl to, kad visiškai nebuvo įvykdytos teisinės sąlygos, susijusios su ieškovo administracine situacija, o ne svei-

katos būkle, numatytos Tarnybos nuostatuose ir jų VIII priede. Tokiomis sąlygomis Pirmosios instancijos teismas atmetė ieškinio pagrindą, pagrįstą piktnaudžiavimu įgaliojimais.

8. Vis dėlto Pirmosios instancijos teismas nusprendė, kad būtina patikrinti, ar Komisija ginčijamame sprendime teisingai taikė Tarnybos nuostatų atitinkamas nuostatas. Šiuo klausimu jis nusprendė, kad invalidumo nustatymo procedūros pradėjimo sąlygos nebuvo išpildytos. Viena vertus, jis konstatavo, kad ieškovas, atsistatydinęs 1981 m. ir pateikęs savo prašymą skirti jam invalidumo pensiją 1999 m., negali patenkinti sąlygos, pagal kurią tik pareigūno, kuris dėl savo invalidumo negali eiti savo pareigų, atžvilgiu gali būti pradėta invalidumo nustatymo procedūra. Kita vertus, nustatyta, kad atsistatydinęs 1981 m. ieškovas negalėjo patenkinti ir antros Tarnybos nuostatuose nustatytos sąlygos, pagal kurią atitinkamas pareigūnas turi įgyti teisę į pensiją tam, kad būtų pradėta invalidumo nustatymo procedūra.

10. Prieš nagrinėjant apeliacinį skundą, būtina pažymėti, kad yra bylinėjamasi dėl sprendimo pradėti invalidumo nustatymo procedūrą, o ne dėl galutinio sprendimo skirti invalidumo pensiją. Nors formaliai Tarnybos nuostatai neskiria šių dviejų susijusių sprendimų, tačiau jie nustato skirtingas sąlygas. Tarnybos nuostatuose sprendimas pradėti invalidumo nustatymo procedūrą skiriasi nuo sprendimo, kuriuo pareigūnui skiriama invalidumo pensija. Komisija pirmiausia nusprendžia sušaukti Invalidumo nustatymo komitetą, kuris pareiškia nuomonę, kuria remdamasi Komisija vėliau priima sprendimą skirti invalidumo pensiją. Šiuo atveju kreipimasis į specialų komitetą, sudarytą iš medicinos ekspertų, yra bylos medžiagos tyrimo priemonė, paprastai būtina sudėtingose srityse, kuriose reikia mokslinių įvertinimų, kurių tikslas padėti administracinės valdžios institucijoms priimti sprendimą išsiaiškinus visas faktines aplinkybes⁴.

II — Apeliacinio skundo pagrindų vertinimas

11. Pagrindinis apeliaciniame skunde keliamas klausimas yra toks: ar profesine liga

9. Grįsdamas savo apeliacinį skundą, ieškovas nurodo du pagrindus, susijusius su klaidingu sąlygų, Pirmosios instancijos teismo nuomone, leidžiančių pradėti invalidumo nustatymo procedūrą, vertinimu.

4 — Dėl Invalidumo nustatymo komiteto žr. Tarnybos nuostatų II priedo 7–9 straipsnius. Dėl šiam komitetui suteiktos vertinimo laisvės nagrinėjant ieškovo bylos medžiagą žr. būtent 1981 m. gegužės 21 d. Sprendimą *Morbelli prieš Komisiją* (156/80, Rink. p. 1357). Dėl kompetencijos paskirstymo tarp minėto komiteto ir administracijos žr. būtent 1987 m. sausio 21 d. Sprendimą *Rienzi prieš Komisiją* (76/84, Rink. p. 315, 8–12 punktai).

sergantis pareigūnas, kuris nutraukęs tarnybą negali vykdyti jokios naujos veiklos, o ligos priežastys yra nustatytos, gali remtis Tarnybos nuostatuose numatytais teisėmis, kad gautų invalidumo pensiją. Manytina, kad teisės nuostatos tai draudžia. Skundžiamas sprendimas, atrodo, griežtai taiko Tarnybos nuostatų normas. Be to, manytina, kad jis grindžiamas aiškia Teisingumo Teismo ir Pirmosios instancijos teismo praktika šioje srityje. Grįsdamas savo argumentus, Pirmosios instancijos teismas nurodo 1984 m. gegužės 17 d. Teisingumo Teismo sprendimą *Bähr prieš Komisiją*⁵ ir savo 1999 m. birželio 3 d. Sprendimą *Coussios prieš Komisiją*⁶, kuriame vadovaujasi Teisingumo Teismo nustatytais principais.

A — *Dėl pirmo apeliacinio skundo pagrindo*

13. Pirmiausia ieškovas nurodo skundžiamo sprendimo ir Teisingumo Teismo praktikos neatitikimą. Pirmosios instancijos teismas padarė klaidą nenagrinėdamas galimybės suteikti jam teisę pradėti invalidumo nustatymo procedūrą, kai jis to prašė. Jis neteisingai išaiškino Teisingumo Teismo šioje srityje nustatytą sąlygą.

14. Tarnybos nuostatai nustato invalidumo pensijos skyrimo sąlygas. Tačiau jie aiškiai nenurodo, kokiomis sąlygomis invalidumo nustatymo procedūra gali būti pradėta pagal Tarnybos nuostatų 78 straipsnį. Turėjęs pasisakyti šiuo klausimu, Teisingumo Teismas sprendime *Bähr prieš Komisiją*⁸ pareiškė:

12. Taigi ši byla turi du aspektus. Tuo pačiu metu reikia pareikšti nuomonę dėl Teisingumo Teismo praktikos aiškinimo ir dėl Tarnybos nuostatų normų taikymo ypatingomis aplinkybėmis, kaip antai šioje byloje. Byla yra sudėtinga dėl to, kad nei teismų praktikoje, nei Tarnybos nuostatuose nėra numatytos panašios aplinkybės⁷.

„Iš VIII priedo 13 straipsnio nedviprasmiškų nuostatų, kurios pagal 78 straipsnį numato tvarką, kuria remiantis pareigūnas turi teisę gauti invalidumo pensiją, matyti, kad tik pareigūnui, kuris dėl savo invalidumo negali eiti savo pareigų, gali būti pradėta invalidumo nustatymo procedūra.

5 — 12/83, Rink. p. 2155.

6 — T-295/97, Rink. VT p. I-A-103 ir II-577.

7 — *Neque leges senatus consulta ita scribi possunt, ut omnes casus qui quandoque inciderint comprehendantur.* Nėra įstatymo, kuriame būtų numatyti visi galintys pasitaikyti atvejai (Julien, *Digeste*, I,3, 3–10).

8 — Minėtas 5 išnašoje, 12 ir 13 punktai.

Todėl pareigūnas, kuris nutraukė savo tarnybą prieš daug metų ir serga liga, dėl kurios jis negalėtų eiti savo pareigų, jei turėtų jas eiti, neturi teisės, remiantis šiuo vieninteliu motyvu, prašyti pradėti procedūrą dėl invalidumo nustatymo.“

15. Skundžiamo sprendimo 31 ir 32 punktuose Pirmosios instancijos teismas tiesiogiai rėmėsi šia teismų praktika. Todėl jam, atrodo, buvo akivaizdu, kad ieškovas, atsistatydinęs 1981 m. ir pateikęs prašymą skirti invalidumo pensiją 1999 m., patenka į Teisingumo Teismo aprašytą situaciją. Į tai atsižvelgdamas jis padarė išvadą, kad pirmą pensijos skyrimo sąlyga yra neišpildyta.

16. Neginčijama, kad A. Nardone pateikė prašymą nutraukęs savo tarnybą. Ar iš to išplaukia, kad Komisija gali pagrįstai manyti, jog jis patenka į buvusio pareigūno, sergančio liga, kuri neleistų jam eiti savo pareigų, jei jis dar būtų tarnyboje, situaciją? Savo argumentuose Pirmosios instancijos teismas, atrodo, pripažįsta, kad vien tik prašymo pateikimas po veiklos nutraukimo trukdo pradėti invalidumo nustatymo procedūrą.

17. Tačiau ne tokia yra Teisingumo Teismo praktikos tikroji prasmė. Manytina, kad sprendime *Bähr prieš Komisiją* Teisingumo

Teismas apsiribojo nustatydamas, kad procedūros pradėjimo sąlyga išplaukia iš Tarnybos nuostatuose nustatytos pensijos skyrimo sąlygos. Invalidumo nustatymo procedūra gali būti pradėta, tik jei įmanoma nustatyti invalidumo atsiradimo ir tarnybos Bendrijose sutapimą, dėl ko asmuo tampa visiškai nedarbingas. Konkrečiu pensijos dėl profesinės ligos prašymo atveju šio sutapimo nepakanka; turi būti nustatytas priežastinis ryšys. Reikia įrodyti, kad „pareigų atlikimas yra pagrindinė arba svarbiausia ligos atsiradimo arba esančios ligos paaštrėjimo priežastis“⁹. Todėl, atrodo, yra aišku, kad rėmimasis „vėlesniu faktų“, įvykusių ne profesinės veiklos atlikimo metu ir ne jos atlikimo vietoje, ir todėl su ja nesusijusiu, nėra pagrindas pradėti invalidumo nustatymo procedūrą. Jei ryšys tarp pareigų atlikimo ir invalidumo negali būti nustatytas, procedūra negali būti pradėta.

18. Todėl reikia visais atvejais atmesti pavėluotai pateiktus prašymus pradėti šią procedūrą ne todėl, kad jie pateikti pavėluotai, bet todėl, kad dėl šio pavėlavimo praktiškai neįmanoma nustatyti priežastinio ryšio tarp sukeliančios nedarbingumą ligos ir profesinės veiklos. Iš tikrųjų preziumuojama, kad

9 — Generalinio advokato R. Roemer išvada byloje *Velozzi prieš Komisiją* (1972 m. liepos 13 d. Sprendimas, 29/71, Rink. p. 513, p. 524). Šiuo klausimu taip pat žr. 1991 m. spalio 4 d. Sprendimą *Komisija prieš Gill* (C-185/90 P, Rink. p. 4779, 17 punktas), kuriame Teisingumo Teismas nustatė *a contrario*, kad pareigūnas turi įrodyti priežastinį ryšį tarp ligos arba jos paaštrėjimo ir pareigų atlikimo Bendrijų tarnyboje tam, kad būtų nustatytas profesinės ligos egzistavimas Tarnybos nuostatų 78 straipsnio antrosios pastraipos prasme.

pavėluotai pateiktas prašymas grindžiamas faktu, įvykusių nutraukus tarnybą ir neturi jokio ryšio su ja. Kadangi toks prašymas akivaizdžiai negali patenkinti invalidumo pensijos skyrimo sąlygos, jis teisingai laikomas nepagrįstu.

19. Tačiau ieškovas šioje byloje nesiremia „vėlesniu faktu“. Jis remiasi „naujais faktais“ dėl savo patologijų pobūdžio, paaiškęsiais nutraukus tarnybą. Pažymėsiu, kad Komisija jau pripažino kai kurių ligų, kuriomis serga ieškovas, profesinę kilmę pagal Tarnybos nuostatų 73 straipsnyje dėl išmokų dėl invalidumo, atsiradusio dėl profesinės ligos, numatytą procedūrą¹⁰. Aišku, yra nustatyta, kad šios dvi procedūros skiriasi, invalidumo pripažinimas pagal 73 straipsnį jokių būdu nesuteikia teisės pradėti invalidumo nustatymo procedūros pagal Tarnybos nuostatų 78 straipsnį¹¹. Tačiau šio pripažinimo pakanka įrodyti, kad nurodytos patologijos nėra

laikomos paprastais nesusijusiais su tarnyba faktais, kurie įvyko ją nutraukus¹². Ieškovas pateikė savo prašymą 1999 m. ne todėl, kad jis tuo metu susirgo nauja liga, kaip tai nurodoma Pirmosios instancijos teismo skundžiamo sprendimo 32 punkto argumentuose, o todėl, kad seniai jo turimų patologijų profesinis pobūdis galėjo būti nustatytas ir pripažintas tik po daugelio metų.

20. Pirmosios instancijos teismas pripažino, kad gali būti svarbu atskirti prašymo pradėti procedūrą pateikimo momentą nuo ligos atsiradimo momento. Tačiau skundžiamo sprendimo 35–42 punktuose jis tai daro remdamasis prielaida, padaryta minėtame Teisingumo Teismo sprendime *Bähr prieš Komisiją*. Tačiau atrodo, kad šis sprendimas buvo priimtas tokiomis aplinkybėmis, kurios iš esmės skiriasi nuo šios bylos aplinkybių. Be to, Teisingumo Teismo argumentai šioje byloje yra glaudžiai susiję su nagrinėjamo atvejo aplinkybėmis. Taigi reikia nustatyti, ar aplinkybių pasikeitimas galėtų paskatinti Pirmosios instancijos teismą nesiremti Teisingumo Teismo šioje byloje pateiktais argumentais.

21. Minėtame sprendime *Bähr prieš Komisiją* nurodyti du skirtingi faktai: vienas įvyko

10 — Tai aiškiai išplaukia iš 1999 m. gruodžio 15 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Nardone prieš Komisiją* (T-27/98, Rink. VT p. I-A-267 ir II-1293, 11 punktas), nusprendžiant dėl Tarnybos nuostatų 73 straipsniu pagrįsto Komisijos sprendimo tokiomis pačiomis kaip ir nagrinėjamoje byloje aplinkybėmis. Priminsiu, kad su asbesto poveikiu susijusios ligos, pavyzdžiui, asbestozė ir mezotelioma, yra sąrašė, numatyta 2003 m. rugsėjo 19 d. Komisijos rekomendacijoje dėl Europos profesinių ligų sąrašo (OL L 238, p. 28).

11 — Remiantis Europos Bendrijų pareigūnų draudimo nuo nelaimingo atsitikimo ir profesinės ligos rizikos taisyklių 25 straipsniu „visiško arba dalinio nuolatinio invalidumo pripažinimas, taikant Tarnybos nuostatų 73 straipsnį ir šias taisykles, jokių būdu nenumato Tarnybos nuostatų 78 straipsnio taikymo ir atvirkščiai“. Šiuo klausimu žr. 1996 m. spalio 24 d. Sprendimą *Komisija prieš Belgijos Karalystę* (C-76/95, Rink. p. I-5501, 86 punktas).

12 — Šiuo klausimu Teisingumo Teismas yra nusprendęs, kad „nėra jokio tinkamo pagrindo manyti, kad profesinės ligos sąvoka turi skirtis teisės į invalidumo pensiją dėl profesinės ligos 78 straipsnio prasme arba draudimo nuo profesinės ligos rizikos atveju Tarnybos nuostatų 73 straipsnio prasme“ (9 išnašoje minėto sprendimo *Komisija prieš Gill* 14 punktą).

tarnybos metu, o kitas – vėlesnis, ir dėl jo pareigūnas tapo nedarbingu. Taigi reikėjo nustatyti, ar tarp dviejų faktų buvo ryšys. Jei būtų galima nustatyti, kad antras infarktas, sukėlęs nedarbingumą, įvyko dėl pirmo, kuris įvyko dėl einamų pareigų, galima būtų nustatyti, kad yra priežastinis ryšys tarp nedarbingumo ir pareigų atlikimo. Tuomet būtų buvę logiška pripažinti, kad yra galimybė pradėti invalidumo nustatymo procedūrą. Analogišku atveju šių ligų tęstinis ryšis leistų nustatyti priežastinį ryšį tarp invalidumo ir pareigų atlikimo.

dime jis pripažįsta išimtį iš taisyklės, pagal kurią administracija neprivalo savo nuožiūra nustatyti invalidumo priežasties¹⁴. Taigi, „jei nustatyta, kad galutinis pareigūno invalidumas yra tiesiogiai ir neatsiejamai susijęs su *pareigų nutraukimo metu buvusią sveikatos būklę*“, Teisingumo Teismas nustato, kad „Komisija turėjo patikrinti, ar ieškovo sveikatos būklė, kai jis išreiškė norą nutraukti tarnybą, būtų leidusi jam toliau eiti savo pareigas, jei jis būtų nusprendęs nenutraukti tarnybos Bendrijoje“¹⁵. Kadangi Komisija neįvykdė šios pareigos, galėjo būtų įrodyta, kad jos atsisakymas kreiptis į Invalidumo nustatymo komitetą yra neteisėtas.

22. Generalinio advokato Verloren van Themaat nuomone, rėmimasis „besitęsiančiu faktu“ galėjo visiškai pateisinti išimtį iš Tarnybos nuostatų normos, pagal kurią invalidumo pensija gali būti skiriama, tik jei atitinkamas pareigūnas yra priverstas nutraukti tarnybą Bendrijoje. Jis padarė išvadą, kad „jei priežastinis ryšys tarp antro ir pirmo infarkto būtų įrodytas, ir jei tarp dviejų infarktų nebūtų praėjęs ilgas laiko tarpas, turbūt būtų nepagrįsta sieti rimtų pasekmių su vienoje priedo nuostatoje esančiu šalutiniu sakiniu (nes jis „yra priverstas nutraukti tarnybą Bendrijoje“)“¹³. Remdamasis šia išvada, Teisingumo Teismas nusprendžia atsižvelgti į situacijos ypatumą. Savo spren-

23. Nors skundžiamo sprendimo 36 punkte Pirmosios instancijos teismas pripažino, kad „aplinkybės byloje, kurioje buvo priimtas minėtas sprendimas *Bähr prieš Komisiją*, labai skiriasi nuo šios bylos aplinkybių, jis nusprendė taikyti tokią pat analizę nagrinėjamoje byloje: ja siekiama nustatyti, ar Komisija privalėjo sušaukti Invalidumo nustatymo komitetą ieškovo atsistatydinimo metu. Jis padarė išvadą, kad aplinkybė, jog Komisija ir ieškovas 1981 m. nežinojo, kokia buvo faktinė pareigūno sveikatos būklė pastarojo atsistatydinimo metu, atleido Komisiją nuo bet kokios pareigos kreiptis į Invalidumo nustatymo komitetą.

13 — Išvada byloje *Bähr prieš Komisiją*, minėta 5 išnašoje.

14 — Ši taisyklė aiškiai išplaukia iš 1983 m. sausio 12 d. Sprendimo *K prieš Tarybą* (257/81, Rink. p. 1, 12 punktas).

15 — Sprendimas *Bähr prieš Komisiją* (minėtas 5 išnašoje, 15 ir 16 punktai). Pažymėta mano.

24. Tokia išvada yra stebinanti. Akivaizdu, kad A. Nardone situacija nėra panaši į P. Bähr situaciją. Pastarasis teigė, kad egzistuoja „rimtas ir nuolatinis faktas“, kaip nurodo Pirmosios instancijos teismas skundžiamo sprendimo 41 punkte, nustatyta liga, kurios pasekmės tam tikrais atvejais gali pasireikšti ankščiau laiko. A. Nardone teigia, kad yra profesinių patologijų, kurių tikroji kilmė pasireiškia tik vėliau. P. Bähr rėmėsi *ilgalaikio poveikio faktu*, kurio pasekmės žinomos nuo pat pradžios, o A. Nardone pateikia *naują faktą, a posteriori* atskleidžiantį patologijų, susijusių su pareigų atlikimų, buvimą. Šioje byloje konstatuotina, kad 1981 m. nebuvo galima aiškiai numatyti invalidumo, tiesiogiai ir neatsiejamai susijusio su pareigų nutraukimo metu buvusią ieškovo sveikatos būklę. Vis dėlto tai nereikia, kad tokio ryšio nebuvo. Tačiau ligos, kurios pobūdis ir pasekmės nepasireiškia po gana ilgo laikotarpio, atveju, šis ryšys galėjo būti nustatytas tik vėliau. Tokiu atveju sužinoti apie tikrąjį ligos, kuria serga pareigūnas, pobūdį, galima tik po pirmo patologijos, sukeliančios invalidumą, pasireiškimo.

Taigi atsistatydinimo iš pareigų metu jis negalėjo nustatyti ryšio tarp asbesto buvimo ir patologijų, kurios, atrodo, jau egzistavo.

26. Tokiomis sąlygomis šioje byloje iškelta problema nėra tokia pat, kaip byloje *Bähr prieš Komisiją*. Šiuo atveju siekiama sužinoti ne tai, ar Komisija pažeidė vieną iš savo įsipareigojimų, nesikreipdama *ex officio* į Invalidumo nustatymo komitetą *tuometu*, kai ieškovas išreiškė savo ketinimą atsistatydinti iš pareigų. Pirma, Pirmosios instancijos teismas skundžiamo sprendimo 14 punkte pagrįstai nurodė, kad 1981 m. spalio 26 d. Sprendimas, kuriuo Komisija priėmė ieškovo atsistatydinimą, nebuvo ginčijamas šioje byloje. Antra, nustatyta, kad bet koks Komisijos aplaidumas šiuo klausimu, darant prielaidą, kad jis galėjo būti įrodytas, patenka į Bendrųjų deliktinės atsakomybės sritį, o ne į invalidumo pensijos skyrimo sritį. Taigi vienintelė šios bylos problema yra nustatyti, ar galima dar pradėti procedūrą pagal suinteresuoto asmens prašymą *tuometu*, kai liga yra pripažinta.

25. Svarbu tinkamai atskirti susirgimo, t. y. ligos atsiradimo, momentą nuo jos visiško pasireiškimo, t. y. momento, kai pajuntamos visos jos pasekmės ir ligos priežastys tampa žinomos suinteresuotam asmeniui. Priminsiu, kad šiuo atveju apie asbesto buvimą ir šio produkto buvimo pasekmes ieškovui nebuvo žinoma tuo metu, kai jis ėjo savo pareigas.

27. Tačiau taisyklė, pagal kurią procedūra negali būti pradėta, nebent jos prašoma iki tarnybos nutraukimo, yra pagrįsta, jei „nelaimingas atsitikimas“ yra susijęs su tarnyba.

Būtent su tokia buvo situacija Pirmosios instancijos teismas susidūrė minėtoje byloje *Coussios prieš Komisiją*. Šiuo atveju jis atsisakė priimti ieškinį dėl Komisijos atsakymo skirti invalidumo pensiją tik todėl, kad ieškovas galėjo pateikti savo prašymą, kai dar ėjo savo pareigas¹⁶. Tokia taisyklė galioja taip pat „tęstinio fakto“ numatomoms pasekmėms, kurios yra tiesiogiai ir neatsiejamai susijusios su pareigūno tarnybos nutraukimo metu buvusia sveikatos būkle, t. y. sąlyga, įpareigojanti Komisiją reikiamu momentu kreiptis į Invalidumo nustatymo komitetą. Tokia yra minėto sprendimo *Bähr prieš Komisiją* esmė. Tačiau ši taisyklė daugiau netaikoma specifinėms nagrinėjamos bylos aplinkybėms.

į Invalidumo nustatymo komitetą atima iš jų bet kokią galimybę atkurti savo tikrą situaciją.

28. Iš tikrųjų šiuo atveju reikalauti, kad Komisija arba pareigūnas pateiktų prašymą, kol jis dar eina pareigas, reiškia reikalauti sąlygos, kurios neįmanoma įvykdyti. Tai reikštų, kad šia procedūra negalėtų pasinaudoti sergantys degeneruojančio tipo patologijomis pareigūnai. Iki tarnybos nutraukimo pareigūnai gali nežinoti apie savo situaciją, o tai neleistų jiems pareikšti savo teisių į pensiją žinant visus faktus. Nutraukus tarnybą, nuolatinis Komisijos atsisakymas kreiptis

29. Toks rezultatas yra nepriimtinas. Negalima remtis argumentu, kaip tai padarė Pirmosios instancijos teismas skundžiamo sprendimo 41 punkte, kad ieškovas 1981 m. pats nesuvokė dulkių, kurias jis įkvėpdavo, rimto poveikio jo sveikatai ir kad šis nežinojimas tęsėsi iki 1992 metų. Pagal tokį samprotavimą, norėdamas pasinaudoti teise pradėti invalidumo nustatymo procedūrą, ieškovas turėtų likti tarnyboje Komisijoje tol, kol liga būtų pripažinta, net jei jis daugiau negalėtų eiti savo pareigų. Tokio argumento praktinė pasekmė būtų ieškovo dvigubas nubaudimas: už išankstinį tarnybos nutraukimą dėl sveikatos būklės, be to, jis visiškai nebegali pasinaudoti savo teisėmis į pensiją. Sunku kaltinti ieškovą, kad jis nežinojo to, ko negalėjo žinoti. Nežinios, su kuria abi šalys susidūrė tarnybos metu, negalima paversti sankcija vienai iš jų. Net nedarant prielaidos, ar nurodomas invalidu-

16 — Patikslinsiu, kad šioje byloje ieškovas pateikė Komisijai pranešimą apie nelaimingą atsitikimą, kuris įvyko 1993 m. spalio 26 d., t. y. kai jis dar buvo pareigūnas. Pagal šį pranešimo pagrindą jis gavo kompensaciją pagal Tarnybos nuostatų 73 straipsnį. Tik po Komisijos sprendimo dėl kompensacijos skyrimo jis pateikė prašymą dėl invalidumo pensijos pagal Tarnybos nuostatų 78 straipsnį, kuris buvo paremtas tais pačiais faktais, nežiūrint į tai, kad jis buvo pateiktas praėjus beveik ketveriems metams po Tarnybos nutraukimo.

mas yra tikras, sunku suvokti, kad tokiomis aplinkybėmis iš ieškovo gali būti atimta teisė išnagrinėti jo bylą.

30. Iš to aš darau išvadą, kad Pirmosios instancijos teismas, klaidingai aiškindamas Teisingumo Teismo praktiką, neatsižvelgdamas į skirtingas aplinkybes, kuriomis ji buvo suformuota ir turi būti taikoma, padarė teisės klaidą. Iš to išplaukia, kad pirmas apeliacinio skundo pagrindas yra priimtinas.

B — *Dėl antro apeliacinio skundo pagrindo*

31. Antru pagrindu ieškovas ginčija Pirmosios instancijos teismo pasirinktą Tarnybos nuostatų VIII priedo 13 straipsnio taikymo būdą. Konkrečiai jis teigia, kad Pirmosios instancijos teismas klaidingai nustatė, kad prašymo pateikimo metu jis neturėjo teisės į pensiją.

32. Skundžiamo sprendimo 33 punkte Pirmosios instancijos teismas iš tikrųjų priminė, kad pagal Tarnybos nuostatų VIII priedo 13 straipsnį pareigūnas, prašantis suteikti jam invalidumo pensiją, be kita ko, turi turėti

galimybę įgyti teisę į pensiją tuo metu, kai Invalidumo nustatymo komitetas pripažįsta, kad jis yra visiškai nedarbingas. Tačiau ieškovas teigia, kad reikėjo atsižvelgti į pagal Tarnybos nuostatų 73 straipsnį jam pripažintą kompensaciją dėl dalinio invalidumo. To pakaktų, siekiant įrodyti, kad jo administracinė situacija turi būti peržiūrėta, konkrečiai nagrinėjant, ar šiuo metu turi būti atnaujinta jo teisė į pensiją.

33. Šis argumentas yra nepagrįstas. Neabejotina, kad VIII priedo 13 straipsnyje, kuriame kalbama apie „teisę į pensiją“, numatyta pensija yra senatvės pensija¹⁷. Kaip teigia Komisija, į 73 straipsnyje numatytą kompensaciją neatsižvelgiama skaičiuojant šio priedo 2 ir 3 straipsniuose numatytą senatvės pensiją. Iš to išplaukia, kad teisė pasinaudoti šia kompensacija nereiškia, kad ieškovas galėjo įgyti teisę į pensiją tuo metu, kai pateikė prašymą suteikti jam invalidumo pensiją.

17 — Šiuo klausimu pažymėsiu, kad nauji Europos Bendrijų pareigūnų tarnybos nuostatai, patvirtinti 2004 m. kovo 22 d. Tarybos reglamentu (EB, Euratomas) Nr. 723/2004, iš dalies keičiančiu Europos Bendrijų pareigūnų tarnybos nuostatus ir kitų Europos Bendrijų tarnautojų įdarbinimo sąlygas (OL L 124, p. 1), apibrėžia mokamą pagal 78 straipsnį išmoką „invalidumo išmoka“, o ne „invalidumo pensija“. Priešingai, VIII priedo pavadinimas „Pensijų sistema“ lieka nepakeistas.

34. Tačiau nagrinėjant šį apeliacinio skundo pagrindą reikia nustatyti, ar Pirmosios instancijos teismas priėmė teisingą sprendimą, nusprenddamas, kad remiantis Tarnybos nuostatų VIII priedo 13 straipsniu nustatyta „sąlyga“ nagrinėjamu atveju neleidžia pradėti invalidumo nustatymo procedūros.

13 straipsniu¹⁸. *Corte costituzionale* (Italija) taip pat nusprendė, kad įstatymas negali atimti iš darbuotojų teisės į invalidumo pensiją, net jei prašymas dėl jos būtų pateiktas sukakus įstatyminiam pensiniam amžiui, nes yra atvejų, kai pastarieji dar negauna senatvės pensijos¹⁹.

35. 78 straipsnis aiškiai nustato, kad pensijos skyrimas priklauso nuo Tarnybos nuostatų VIII priedo 13–16 straipsniuose numatytų sąlygų. Taigi reikia tiksliai apibrėžti 13 straipsnio nuostatos, pagal kurią pareigūnui gali būti nustatomas invalidumas tik per laikotarpį, kuriuo jis įgyja teisę į pensiją, tikslų turinį. Šios nuostatos buvimo priežastis aiški: ji skirta išvengti skirtingų pensijų mokėjimo vienu metu. Teisės aktų leidėjui atrodė teisinga nustatyti, kad buvęs pareigūnas, kuris jau naudojasi savo teise į pensiją, gaudamas senatvės pensiją, neturi teisės gauti antrą pensiją, kurios vienintelė paskirtis – prirėkus pakeistinos pajamos. Tokiomis aplinkybėmis ginčijama 13 straipsnio nuostata turi būti laikoma paprastu invalidumo pensijos gavėjų skaičiaus ribojimu. Be to, kitomis aplinkybėmis Komisija pripažino, kad jeigu Tarnybos nuostatų invalidumo pensijai gauti nustatyta esminė sąlyga buvo patenkinta nesant rizikos, kad kelios pensijos bus mokamos tuo pačiu metu, nereikėjo remtis Tarnybos nuostatų VIII priedo

36. Būtų neatsargu taikyti Tarnybos nuostatų VIII priedo 13 straipsnio nuostatą neatsižvelgiant į kelių pensijų nemokėjimo vienu metu taisyklę. Priminsiu, kad ši nuostata yra Tarnybos nuostatų VIII priede, kuriame kalbama apie „pensijų sistemą“. Taigi Tarnybos nuostatų 78 straipsnyje daroma nuoroda į šią nuostatą turi būti aiškinama ne kaip nustatanti naują sąlygą, papildančią Tarnybos nuostatuose numatytas teises į invalidumo pensiją pagrindines sąlygas, bet kaip paprasta jos garantuojamos teisės įgyvendinimo sąlyga. 13 straipsnis yra tik išimtis šiuo klausimu. Net darant prielaidą, kad invalidumo pensijos skyrimo sąlygos būtų išpildytos, ji nebus mokama, jei pareigūnas jau gauna senatvės pensiją.

18 — Savo atsakyme byloje *Becker prieš Audito rūmus* (2002 m. birželio 12 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimas T-9/01, Rink. VT p. I-A-79 ir II-379) Komisija pažymi, kad kai pareigūnas pasinaudoja atostogomis dėl asmeninių priežasčių pagal Tarnybos nuostatų 40 straipsnio 3 dalį, ji gali pradėti invalidumo nustatymo procedūrą, nors šis pareigūnas negali įgyti naujos teisės į senatvės pensiją. Šiuo atveju taip yra todėl, kad atitinkamas pareigūnas nėra „buvusio pareigūno“, gaunančio senatvės pensiją, situacijoje. Jos nuomone, konkrečiu atveju Tarnybos nuostatų normos turi turėti pirmenybę Tarnybos nuostatų VIII priedo 13 straipsnio nuostatos atžvilgiu.

19 — 1988 m. kovo 25 d. Sprendimas Nr. 436, paskelbtas *Giurisprudenza Costituzionale*, 1988 m., p. 1978.

37. Be kuriuo atveju Tarnybos nuostatų VIII priedo 13 straipsnio tikslas nėra nustatyti Tarnybos nuostatų 78 straipsnio ribojimus. Teisingumo Teismas jau nusprendė, kad priede pateikta nuostata negali panaikinti pagrindinės nuostatos, su kuria ji yra susijusi, veiksmingumo²⁰. Kitu atveju jis primena, kad priede numatyti terminai yra ne imperatyvūs terminai, o tik gero administravimo taisyklės²¹. Ši teismų praktika turi būti taikoma šioje byloje. Taigi darytina išvada, kad minėtas VIII priedas teisiškai negali sudaryti kliūčių, neleidžiančių pasinaudoti teise į pensiją, kai nustatyta, kad Tarnybos nuostatuose numatyta skyrimo sąlyga gali būti patenkinta. Tačiau vienintelė esminė pensijos skyrimo sąlyga pagal Tarnybos nuostatų 78 straipsnį — įrodyti priežastinį ryšį tarp visiško nuolatinio nedarbingumo ir pareigų atlikimo.

39. Tarnybos nuostatų 13 straipsnis turi ribotą taikymo sritį, kuri pateikta kaip išimtis. Pagrindinis jo tikslas yra nustatyti procedūrinės sąlygas, suteikiančias teisę į invalidumo pensiją. Šiuo atveju jame patikslinama, kad invalidumo pensija suteikiama tik pasibaigus specifinei pripažinimo, kad pareigūnas nebegali eiti savo pareigų, procedūrai. Iš minėto 13 straipsnio paprasčiausiai išplaukia, kad pagal šią procedūrą tik Invalidumo nustatymo komitetas yra kompetentingas daryti medicininės išvadas²².

40. Taigi iš to galima daryti išvadą, kad procedūra turi užtikrinti Tarnybos nuostatais patvirtintos teisės veiksmingumą ir apsaugą. Teisė gali būti įgyvendinta tik jei yra priemonė ją apsaugoti (*Ubi jus, ibi remedium*). Tokia yra kita procedūros taisyklių buvimo priežastis: jos padeda ne tik įrodyti faktus, kurie turi palengvinti sprendimo priėmimą, bet ir užtikrinti apsaugą, t. y. suteikti visiems teisės turėtojams galimybę naudotis ir remtis šia teise.

38. Šioje byloje yra pripažinta, kad ieškovas negauna vienu metu dvejų pensijų. Be abejo, tarnybos nutraukimo metu jis turėjo teisę į Tarnybos nuostatų VIII priedo 12 straipsnyje numatytą išeitinę kompensaciją. Ši kompensacija negali būti prilyginama invalidumo pensijai, kurios 1981 m. bet kuriuo atveju negalima buvo prašyti dėl jau nurodytų priežasčių.

41. Tokiomis sąlygomis *apskritai* galima daryti išvadą, kad invalidumo pripažinimas turi atitikti periodą, kurio metu einamos pareigos. Ši procedūrinė tvarka atitinka gero

20 — Šiuo klausimu žr. 2001 m. kovo 8 d. Sprendimą *Jauch* (C-215/99, Rink. p. I-1901, 20–22 punktai) bei generalinio advokato S. Alber išvados šioje byloje 62 ir 63 punktus.

21 — 2001 m. lapkričio 27 d. Sprendimas *Z prieš Parlamentą* (C-270/99 P, Rink. p. I-9197, 21 punktą).

22 — 14 išnašoje minėto sprendimo *K. prieš Tarybą* 11 punktą.

administravimo taisyklę. Viena vertus, aki-vaizdu, kad priežastinį ryšį lengviau nustatyti, jei procedūra pradeda tarnybos metu. Kita vertus, ši teisė negali būti įgyvendinama neapibrėžtą laikotarpį. Jai nustatomi teisinio tikrumo ir viešųjų interesų apsaugos reikalavimai.

42. Vis dėlto reikia įsitikinti, kad teisė gauti invalidumo pensiją gali būti įgyvendinta. Negalima pripažinti, kad ji būtų visiškai prarasta, net jos neįgyvendinus. Tačiau būtent tokia išvada daroma remiantis Pirmosios instancijos teismo argumentais. Neleisdamas tokiu atveju kreiptis į Invalidumo nustatymo komitetą pasibaigus tarnybai, jis daro visiškai neįmanomą Tarnybos nuostatuose nustatytos teisės įgyvendinimą²³. Todėl aš nematau, kad ši procedūrinė tvarka būtų pagrįsta tokiu atveju, kaip antai šioje byloje, kai liga, kuri atsirado ir pasireiškė einant pareigas ir kuri sukėlė visišką nedarbingumą, galėtų būti pripažinta tik pasibaigus tarnybai.

43. Sąlyga dėl „laikotarpio, kuriuo (pareigūnas) įgyja teisę į pensiją“ nėra lemiamą, kai, pavyzdžiui, ne dėl pareigūno kaltės praleistas terminas įpareigoja Invalidumo nustatymo

komitetą susirinkti daugiau kaip po šešerių metų nuo prašymo nustatyti invalidumą, pateikto tarnybos metu, pateikimo momento²⁴. Būtų neteisinga ir nelogiška nepripažinti laikotarpio tarp prašymo nagrinėjimo ir susirgimo liga tais atvejais, kai priežastinis ryšys gali būti aiškiai nustatytas tik pasibaigus inkubaciniam laikotarpiui po tarnybos nutraukimo. Tai nereiškia, kad Invalidumo komiteto sušaukimo terminas turi būti neribojamas. Tačiau egzistuoja protingas laikotarpis, skaičiuojamas nuo ligos ir jos profesinio pobūdžio pripažinimo momento, per kurį galima kreiptis dėl tokios pensijos. Manyti kitaip reikštų padaryti individualios teisės įgyvendinimą priklausomą tik nuo administracijos geros valios ir skirtingai traktuoti turinčius tas pačias teises pareigūnus dėl jų ligų pobūdžio.

44. Taigi aš darau išvadą, kad šios bylos aplinkybėmis Tarnybos nuostatų VIII priede numatytos sąlygos neturi būti aiškinamos taip, kad iš ieškovo būtų atimta jo teisė prašyti pradėti invalidumo dėl profesinės ligos nustatymo procedūrą.

24 — Tokios buvo 1990 m. balandžio 6 d. Pirmosios instancijos teismo bylos *Gill prieš Komisiją* aplinkybės (T-43/89, Rink. p. II-173, 7 punktas).

23 — Šiuo klausimu žr. šios išvados 26 punktą.

45. Klaidingai aiškindamas Tarnybos nuostatų normas šios bylos aplinkybėmis, Pirmosios instancijos teismas padarė teisės klaidą. Iš to išplaukia, kad antras apeliacinio skundo pagrindas taip pat yra priimtinas.

III — Apeliacinio skundo nagrinėjimas

46. Remiantis Teisingumo Teismo statuto 61 straipsnio pirmąją pastraipą, Pirmosios instancijos teismo sprendimo panaikinimo atveju jis pats gali paskelbti galutinį sprendimą, jei toje bylos stadijoje tai galima daryti. Pirmosios instancijos teismo padarytos teisinės klaidos šiuo atveju, atrodo, yra lengvai pataisomos. Taigi reikia, kad Teisingumo Teismas iš esmės išnagrinėtų Pirmosios instancijos teismo atmetus ieškinio pagrindus tose sprendimo dalyse, kurios buvo panaikintos.

47. Remdamasis įvairiais apeliacinio skundo pagrindais, apeliantas nurodo, kad atsižvelgiant į šios bylos aplinkybes buvusiam pareigūnui turėjo būti paskirta invalidumo pensija, nežiūrint į tai, kad jis atsistatydino iš savo pareigų.

48. Reikia priminti, kad pagal Tarnybos nuostatus invalidumo pensijos dėl profesinės

ligos skyrimas priklauso nuo dviejų atskirų sąlygų: pareigos nutraukti tarnybą, nekonkretinant šio nutraukimo formos, ir kad specialus komitetas tinkamai pripažintų visišką nuolatinį nedarbingumą. Taikant ir aiškinant šias sąlygas reikia rasti pusiausvyrą tarp, pirma, pareigūnų teisių pagal Tarnybos nuostatus apsaugos ir, antra, teisinio tikrumo reikalavimų ir Bendrijos interesų (ypač finansinių) apsaugos reikalavimų. Tokia pusiausvyrą reikalauja nustatyti galimybės pradėti invalidumo nustatymo procedūrą apribojimus.

49. Bet kuriuo atveju, Komisija kiekvieną kartą turi įvertinti tokios pusiausvyros sąlygas. Tačiau Teisingumo Teismo kompetencija yra patikrinti, ar Komisijos vertinimas būtų atliktas „tinkamai“ ir ar ji „akivaizdžiai klaidingai“ nepasinaudojo savo įgaliojimais²⁵. Jis turi, pavyzdžiui, patikrinti, ar Komisija savo sprendimais nepažeidė Tarnybos nuostatų garantijų, Bendrijos teisinės sistemos saugomų teisių ir gero administravimo principo.

50. Apskritai kalbant, neabejotina, kad Tarnybos nuostatus ir jų principus atitinka

25 — 2003 m. balandžio 3 d. Sprendimas *Parlamentas prieš Samper* (C-277/01 P, Rink. p. I-3019, 35 punktas).

pateiktas iki tarnybos nutraukimo pareigūno prašymas apriboti teisę pradėti procedūrą. Tačiau atsižvelgiant į aplinkybes dėl ligų dėl asbesto poveikio pripažinimo, man atrodo, būtina padaryti išvadą, kad prašymas galėjo būti priimtas nutraukus tarnybą. Mano nuomone, tokį sprendimą patvirtina dvi priežastys.

52. Valstybių narių vidaus teisėje egzistuoja reikšminga *Corte costituzionale* praktika, pagal kurią įstatymas, numatantis, kad invalidumo pensijos negalima gauti, nes prašymas dėl jos pateiktas sukačius įstatymo nustatytam pensiniam amžiui, prieštarauja Italijos Konstitucijos 38 straipsniui, kuris saugo darbuotojų teisę į pragyvenimo šaltinį ligos atveju²⁸. Lygiai taip pat nacionalinės teisės aktai numato senaties terminą, per kurį galima kreiptis dėl invalidumo pensijos po veiklos nutraukimo. Kalbant apie invalidumą dėl asbesto poveikio, pasitaiko atvejų, kai atskiros teisės aktų nuostatos numato teisių į išmokas ir pensijas atkūrimą²⁹.

51. Pirmą, šių pareigūnų situacija apima pagrindinę teisę į socialines išmokas, užtikrinančias apsaugą ligos, nelaimingų atsitikimų darbe, išlaikymo arba senatvės bei nedarbo atvejais. Ši teisė išplaukia iš 1961 m. Europos socialinės chartijos 12 straipsnio ir 1989 m. Bendrijos darbuotojų pagrindinių socialinių teisių chartijos 10 straipsnio, į kuriuos EB 136 straipsnis tiesiogiai daro nuorodą. Šiuo metu ši nuostata įtvirtinta Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 34 straipsnyje²⁶. Nors ji dar nėra teisiškai privalomojo pobūdžio, galima pripažinti, kad Chartija pateikia Bendrijos teisinės sistemos garantuojamų teisių sąrašą ir pavyzdžius²⁷. Tarnybos nuostatų 78 straipsnio tikslas yra užtikrinti tokią apsaugą Europos viešojoje tarnyboje.

53. Be abejo, šioje byloje neginčijamas Tarnybos nuostatų galiojimas. Tačiau teisė į apsaugą invalidumo atveju turi įtakos šių nuostatų aiškinimui. Niekas neabejoja, kad tinkamo aiškinimo principas yra taikytinas šiuo atveju³⁰. Šiuo principu siekiama, kad nuostatos dėl invalidumo pensijų sistemos sąlygų būtų aiškinamos kuo labiau atsižvelgiant į Tarnybos nuostatų normas, kurias jos įgyvendina, ir į Bendrijos teisinės sistemos

26 — OL 2000, C 364, p. 1.

27 — Šiuo klausimu žr. generalinio advokato A. Tizzano išvados byloje *BECTU* (2001 m. birželio 26 d. Sprendimas, C-173/99, Rink. p. I-4881) 28 punktą bei generalinio advokato P. Léger išvados byloje *Taryba prieš Hautala* (2001 m. gruodžio 6 d. Sprendimas C-353/99 P, Rink. p. I-9565) 82 ir 83 punktus.

28 — 19 išnašoje minėtas sprendimas.

29 — Prancūzijoje 1998 m. gruodžio 23 d. 1999 m. Socialinės apsaugos finansavimo įstatymo Nr. 98-1194, pakeisto įstatymu Nr. 2001-1246 (2001 m. gruodžio 26 d. *JORF*, p. 20552), 40 straipsnis numato teisių į socialinių pašalpų ir išmokų atkūrimą sergantiems ligomis dėl asbesto poveikio, ne-taikant senaties termino.

30 — Turimas omenyje vienas iš savitų Bendrijos teismų praktikos aiškinimo principų (žr., pavyzdžiui, 1996 m. rugsėjo 10 d. Sprendimo *Komisija prieš Vokietiją*, C-61/94, Rink. p. I-3989, 52 punktą).

saugomas pagrindines teises³¹. Iš to išplaukia, kad Komisija turi išnagrinėti prašymus kreiptis į Invalidumo nustatymo komitetą, atsižvelgdama į Tarnybos nuostatų 78 straipsnį, kuris garantuoja teisę į pensiją kaip prireikus pakeistinas pajamas, siekiamus tikslus³². Atrodo, kad ginčijamame sprendime Komisija suteikė pirmenybę tokiam procedūros sąlygų aiškinimui, kuris neleidžia įgyvendinti Tarnybos nuostatuose numatytos teisės. Neleisdama kreiptis į Invalidumo nustatymo komitetą prašymo pateikimo metu, Komisija klaidingai išaiškino Tarnybos nuostatų normas.

ir kad taip elgdamasi ji atsižvelgia ne tik į tarnybos, bet ir į atitinkamo pareigūno interesus³³. Iš to išplaukia, kad Komisija turi konkrečią pareigą padėti nustatyti realią savo personalo narių situaciją³⁴. Tačiau šioje byloje, nagrinėdama bylos medžiagą, administracija neatsižvelgė į bylos aplinkybes. Reikia konstatuoti, kad ginčijamame sprendime neminimos nei aplinkybės, susijusios su rimtu dulkių poveikiu, kurį savo prašyme nurodė ieškovas, nei ryšys tarp nustatyto invalidumo ir jo sveikatos būklės tarnybos nutraukimo metu, kuris išplaukia iš prie prašymo pridėtos medicininės bylos. Komisija nusprendė atsižvelgti tik į šioje byloje daroma nuorodą į „šiuo metu“ esantį invalidumą, darydama išvadą, kad neįmanoma patenkinti Tarnybos nuostatuose iškeltų sąlygų.

54. Antra, Bendrijos institucijoms taikoma pareiga atsižvelgti į darbuotojų interesus, kuri verčia jas kruopščiai nagrinėti konkrečių asmenų atvejus, apie kuriuos jos sužino. Iš Teisingumo Teismo praktikos išplaukia, kad „administracijos pareigos atsižvelgti į darbuotojų interesus sąvoka atspindi teisių ir pareigų pusiausvyrą, kurią Tarnybos nuostatai įtvirtino santykiuose tarp viešosios valdžios ir viešosios tarnybos tarnautojų. Ši pusiausvyrą konkrečiai reikalauja, kad kai valdžios institucija priima sprendimą dėl pareigūno situacijos, ji turi atsižvelgti į visus faktus, galinčius turėti įtakos jos sprendimui,

55. Tokiomis aplinkybėmis niekas netrukdė, net priešingai, viskas rodė būtinumą galutinai pripažinus ligos pobūdį ir pasekmes leisti pradėti invalidumo nustatymo procedūrą. Šuo atveju teisėti teisinio tikrumo ir bendrų interesų reikalavimai yra patenkinti, jei prašymas pateikiamas per „protingą laikotar-

31 — Žr. pagal analogiją 1995 m. birželio 29 d. Sprendimą *Ispanija prieš Komisiją* (C-135/93, Rink. p. I-1651, 37 punktą).

32 — Dėl Tarnybos nuostatų 78 straipsnio tikslo žr. 2000 m. birželio 27 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimą *Plug prieš Komisiją* (T-47/97, Rink. VT p. I-A-119 ir II-527, 73 punktą).

33 — 1994 m. birželio 29 d. Sprendimas *Klinke prieš Komisiją* (C-298/93 P, Rink. p. I-3009, 38 punktą).

34 — Taip pat žr. Tarnybos nuostatų 24 straipsnį, kuris numato Bendrijų pareigą suteikti pagalbą savo tarnautojams.

pį“, einantį po pirmo ligos medicininio pripažinimo datos³⁵.

56. Paskutinis klausimas taip pat vertas atskiros nagrinėjimo. Ar reikia daryti išvadą, kad Komisija nesuteikė ieškovui teisės prašyti invalidumo pensijos, kaip pastarasis nurodė posėdyje, dėl to, kad jis turi kitų pragyvenimo šaltinių, t. y. jis gauna Tarnybos nuostatų 73 straipsnio³⁶ garantuojamą ligos draudimo išmoką, ir pareikšti ieškinį dėl (Bendrijų) atsakomybės pagal Sutarties 236 straipsnį³⁷? Abu šie argumentai turi būti atmesti. Pirma, iš nusistovėjusios teismų praktikos išplaukia, kad pagal Tarnybos nuostatų 73 straipsnį gautos pajamos laikomos kompensacija, kuri nėra nei lygiavertė, nei nesuderinama su skiriama pagal Tarnybos nuostatų 78 straipsnį pensija³⁸. Antra, turi būti aišku, kad invali-

dumo išmokos skyrimas nei pagal paskirtį, nei pagal pasekmes negali būti laikomas (žalos) atlyginimu. Viena vertus, tai leidžia daryti prielaidą, kad Komisija pažeidė Bendrijos teisę. Kita vertus, Teisingumo Teismas yra nusprendęs, kad dėl išmokos, gautos remiantis Tarnybos nuostatuose numatyta draudimo sistema, faktiškai negalima eliminuoti kompensacijos dėl žalos atlyginimo remiantis bendromis teisės normomis dėl atsakomybės. 1986 m. spalio 8 d. Sprendime *Leussink-Brummelhius prieš Komisiją* jis faktiškai pripažino „pareigūno ir jo įgaliotinių teisę prašyti papildomos kompensacijos, kai institucija pagal bendrąją teisę yra atsakinga už nelaimingą atsitikimą ir jei Tarnybos nuostatuose numatytų išmokų nepakanka visiškai atlyginti padarytą žalą“³⁹. Iš tikrųjų Teisingumo Teismas siekia, kad pagal šį principą tą patį žalą nebūtų atlyginta du kartus⁴⁰.

35 — Sąvoka „protingas laikotarpis“ atsiranda jau taisyklėse dėl Europos Bendrijų pareigūnų nelaimingų atsitikimų ir profesinių ligų rizikos draudimo, patvirtintose pagal Tarnybos nuostatų 73 straipsnį. Šių taisyklių 17 straipsnio 1 dalis nustato, kad „pareigūnas, dėl profesinės ligos prašantis taikyti šias taisykles, turi per protingą laikotarpį nuo ligos pradžios arba po pirmojo jos medicininio nustatymo kreiptis į institucijos administraciją. Pareigūnas arba buvęs pareigūnas gali pateikti šį prašymą, jei, kaip manoma, profesinės kilmės liga pasireiškia visiškai nutraukus tarnybą“. Tokia sąvoka pateikiama Teisingumo Teismo praktikoje, kurioje nagrinėjamos Sutartyje neišspręstos terminų problemos (žr., pavyzdžiui, 1973 m. gruodžio 11 d. Sprendimo *Lorenz*, 120/73, Rink. p. 1471, 4 punktą).

36 — Žr. šiuo klausimu 10 išnašoje minėtą sprendimą *Nardone prieš Komisiją*.

37 — Dėl to ieškovas pareiškė ieškinį Pirmosios instancijos teisme (*Nardone prieš Komisiją*, T-57/99). Tačiau ši byla buvo sustabdyta laukiant sprendimo, kurį Komisija turi priimti po 1999 m. gruodžio 15 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo, minėto 10 išnašoje.

38 — Žr. būtent 14 išnašoje minėtą sprendimą *K. prieš Komisiją* 10 punktą.

57. Iš visų pateiktų argumentų išplaukia, kad ginčijamame sprendime akivaizdžiai yra padaryta vertinimo klaida taikant atitinkamas Tarnybos nuostatų normas. Todėl reikia panaikinti Komisijos sprendimą tiek, kiek jame atsakoma pradėti pagal ieškovo prašymą invalidumo nustatymo procedūrą, numatytą Tarnybos nuostatų 78 straipsnyje.

39 — 169/83 ir 136/84, Rink. p. 2801, 13 punktas.

40 — 1999 m. rugsėjo 9 d. Sprendimas *Lucaccioni prieš Komisiją* (C-257/98 P, Rink. p. I-5251, 21 punktas).

IV — Išvada

58. Dėl šių motyvų manau, kad reikia patenkinti apeliacinio skundo pagrindus ir panaikinti 2003 m. vasario 26 d. Europos Bendrijų Pirmosios instancijos teismo sprendimą *Nardone prieš Komisiją* (T-59/01).

59. Be to, siūlau Teisingumo Teismui priimant sprendimą iš esmės:

- panaikinti 2000 m. kovo 20 d. Europos Bendrijų Komisijos sprendimą dėl invalidumo pensijos ieškovui skyrimo,
- priteisti iš Komisijos bylinėjimosi išlaidas.